

PROCC ESSIE

Beleid, bestek, bestrijding

Gemeenten in hun verschillende strijd tegen de eikenprocessierups

Foto: Henry Kuppen

Het is weer zover, alhoewel dit jaar wat vroeger dan voorgaande jaren: de eikenprocessierups is uit het ei gekomen. Ook is het op het oog zo onschuldige diertje inmiddels door heel Nederland verspreid. De wijze waarop iedere gemeente eikenprocessierupsbestrijding aanpakt, verschilt. Boomzorg maakt een rondgang langs de deskundigen van een aantal gemeenten die de bestrijding op eigen wijze oppakken. We laten hen aan het woord over beleid, bestek en bestrijding van dit op het oog zo onschuldige dier.

Auteur: Martijn Siemes

Jules Sondejker, directievoerder Cluster Ruimtelijke Projecten en Beheer gemeente Sittard-Geleen

'Net als iedere gemeente in Limburg heeft ook Sittard-Geleen sinds 2005 last van de eikenprocessierups. Omdat het probleem ieder jaar

terugkeert, is een beleid voor de bestrijding niet noodzakelijk. De bestrijding echter wel!'

'We kunnen niet voorkomen dat de rups komt; wat wij wel willen voorkomen is dat de rups brandharen krijgt. Dat gebeurt in de zomer wanneer de rups in zijn vierde stadium is. Wij

bespuiten de bomen met het bestrijdingsmiddel Xentari. Het moment waarop het spuiten begint is heel erg belangrijk. Dit is doorgaans tussen de tien en twaalf dagen nadat de rups uit het ei is gekomen. De periode om het spuiten te regelen is dus relatief kort. En dan spelen de weersomstandigheden ook nog een grote rol. Bij kou of regen bijvoorbeeld is bespuiten niet efficiënt en zal het spuiten vervroegd of uitgesteld moeten worden. Wij delen de informatie over het uitkomen van de eieren met de rest van Nederland en gemeenten in België en Duitsland.'

Bestek of geen bestek?

'Ik ben er stellig van overtuigd dat een bestek voor dit soort werkzaamheden niet werkt. Dan zou het accent misschien meer komen te liggen op het bespuiten van zo veel mogelijk bomen, terwijl een aannemer nauwgezet de procedures voor de bestrijding moet volgen. Dat is veel efficiënter. Ik heb veel bestekken van andere gemeenten gezien waarin de werkzaamheden wel op die manier zijn beschreven, met de intentie dat eenieder de werkzaamheden zou kunnen

uitvoeren. Dat is natuurlijk niet zo. Een aannemer moet bijvoorbeeld goed rekening houden met wind en regen. Als je het blad niet voor 100% kunt bespuiten, dan kun je beter wachten. Wij laten de werkzaamheden uitvoeren op basis van nacaalculatie in uren en de hoeveelheden bestrijdingsmiddel. Via het gps-systeem van de aannemer weten we precies waar en hoeveel er gespoten is. We kunnen dan zien waar het efficiënt genoeg is geweest. Indien nodig spuit de aannemer dan op bepaalde plekken nog een keer. Bij het monitoren wordt gekeken naar de rups; aan de manier waarop hij zich beweegt kun je aflezen of hij reageert op het bestrijdingsmiddel.'

Selectie aannemer

'De gemeente Sittard-Geleen heeft de bestrijding uitbesteed aan een aannemer. Dit gebeurt in nauwe samenwerking en afstemming met mij. Rond 1 april komen de eieren uit en de inzet van bestrijdingsmiddelen volgt dan na tien à twaalf dagen. Een belangrijk onderdeel van de bestrijding is het onderzoeken en monitoren van de ontwikkeling van de eikenprocessierups. Als gemeente besteden wij de meeste tijd en het meeste geld aan monitoring. Een goede monitoring vergroot de efficiency en bespaart kosten. Monitoren doen wij het hele jaar door, met uitzondering van november en december. Bij de selectie van een aannemer zijn de mate van ervaring met dit soort werkzaamheden en de wijze van bestrijding die de aannemer zelf aandraagt, essentieel. Daaruit kun je aflezen of hij weet waar hij het over heeft. In deze branche schort het vaak aan ervaring en kennis. Sommige aannemers weten niet waar ze mee bezig zijn; ze stellen een onderaannemer aan en voeren vervolgens geen controles uit. Onderaannemers zijn dan ook volstrekt niet wenselijk.

Er is een gespecialiseerd bedrijf nodig dat de werkzaamheden zelf uitvoert en controleert. Ik heb veel contact met andere gemeenten en ik zie het toch nog heel vaak misgaan. Dan hebben ze een eenjarig contract met een bedrijf en dat gaat verkeerd. Soms zie je dat er al gespoten wordt terwijl de bomen nog niet voldoende in blad staan. Het moment is dus heel belangrijk. Als je goed weet wanneer je kunt spuiten en wanneer je even moet stoppen, dan is je efficiëntie 100%. Nu zijn we bezig met proeven om te kijken naar de inzet van natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups.'

Bert Prummel, gemeente Deventer

'De eikenprocessierups komt sinds 2006 voor in Deventer. Het begon met drie nestjes, nu komen er jaren voor dat we honderden bomen met nesten moeten behandelen. Er kunnen honderden rupsen in een nest zitten en die kunnen elk weer vele duizenden brandharen hebben.'

'Er is beleid gemaakt op de bestrijding van de eikenprocessierups. Het budget is € 75000. Vorig jaar hebben we daarvan slechts de helft gebruikt; het jaar daarvoor is het budget volledig besteed. Tot drie jaar geleden gebruikten we alleen mechanische bestrijding als het probleem zich voordeed. Tegenwoordig vindt er ook preventieve bestrijding plaats, voornamelijk in de bewoonde gebieden of delen van de gemeente waar veel mensen komen, zoals fietsroutes, rond scholen en winkelcentra. Wij hebben alle inlandse eiken in kaart gebracht. Een deel daarvan wordt preventief behandeld; in het buitengebied bestrijden we doorgaans niet. Soms mag je om ecologische redenen ook niet preventief bestrijden, want Xentari is dan wel een 'biologisch' bestrijdingsmiddel, het middel vernietigt ook andere vlindersoorten. Mechanische bestrijding is natuurlijk wel vele malen duurder dan preventie.'

Bij een kinderspeelplaats worden rupsen in een kortere periode bestreden dan in een laantje op het industrieterrein

48 pagina's bestek

'Al het onderhoudswerk voor openbaar groen wordt uitgevoerd door ons uitvoeringsbedrijf, Het Groenbedrijf. Zij besteden het bestrijden en beheersen weer uit aan een gespecialiseerde aannemer. De gemeente heeft een EPR-bestek opgesteld van 48 pagina's, inclusief een kaart/shape van de preventief te behandelen bomen. Als de nesten tot ontwikkeling zijn gekomen, kunnen bewoners nesten en processierupsen melden bij het meldpunt van de gemeente. Deze meldingen worden doorgezet naar Het Groenbedrijf; zij controleren dan of het echt om de eikenprocessierups gaat en zetten indien nodig de opdracht door naar de aannemer. Die moet binnen een bepaald aantal dagen gaan bestrijden. We hanteren een prioritering: bij een kinderspeelplaats worden rupsen in een kortere periode bestreden dan in een laantje op het industrieterrein. Assistent-wijkbeheerders controleren steekproefsgewijs of de meldingen zijn opgelost. Geconstateerde nesten van EPR worden op melding bestreden door hetzelfde bedrijf dat de nesten opzuigt. De rupsen worden dan meteen verbrand, zodat het gevaar van de brandharen verdwijnt. De rups komt dan toch sporadisch terug omdat er niet-zichtbare nesten of kolonies zijn achtergebleven. In dat geval herhalen we de mechanische bestrijding.'

Jan Kleerebezem, projectoprichter Groen gemeente Lelystad

‘Wij hebben nu ongeveer zes jaar te maken met de eikenprocessierups. In het begin leek het uit de hand te gaan lopen, maar ondertussen hebben wij het redelijk onder controle weten te houden. Het voordeel van Lelystad is dat wij op dit moment nog weinig grote eiken hebben en dat er bij ons ook nog geen grote nesten aangetroffen zijn. Het is hier nog te overzien.’

‘Er is tot nu toe voor gekozen om het niet op te nemen in vastgesteld beleid; we hebben op dit moment niet veel overlast. We zijn destijds begonnen met het monitoren en in kaart brengen van alle locaties en de hoeveelheid nesten en rupsen. Er zijn afspraken gemaakt binnen de afdeling over hoe wij hiermee omgaan. Medewerkers inventariseren de eiken in het voorjaar en aan de hand van deze inventarisatie wor-

den de rupsen bestreden. Gezien de mate van overlast, die zeer beperkt bleef, en met een goed beeld van waar de plaag zich bevond, is besloten om niet verder te gaan met het monitoren, maar alle middelen in te zetten op het bestrijden van de plaag. Deze werkzaamheden vallen bij ons onder het budget van de ongediertebestrijding. In totaal is dat 20.000 euro. Een aantal jaar geleden liepen de kosten van de rupsenbestrijding op tot zo’n 12.000 euro; tegenwoordig besteden we ongeveer de helft. Afgelopen jaar hebben we minder geld uitgegeven; voor dit jaar (2014) is het afwachten.’

Mechanische bestrijding

‘Wij hebben gekozen voor mechanische bestrijding in het voorjaar. Dit heeft als voordeel dat je bestrijdt vóór de ontwikkeling van de vervelende brandharen. Preventief spuiten wordt hier voornamelijk gezien als een te grof middel, waarmee je ook veel andere rupsen schaadt. Pas als je geen

vat meer hebt op de overlast kan dat een optie zijn, maar tot nu toe hebben wij nooit hoeven spuiten. Onze aanpak lijkt succes te hebben en tevens behouden wij onze ecologische variatie. We schakelen een gespecialiseerd bedrijf in op basis van een offerte. Het inventariseren doen wij zelf. Wij controleren in het voorjaar de plaaggebieden van voorgaande jaren en onderzoeken zo veel mogelijk eiken.’

Natuurlijke vijanden

‘35 jaar geleden hadden wij last van de rupsen van de bastaardsatijnvlinder. Deze hebben ook brandharen. De overlast was destijds groter dan nu met de eikenprocessierups. Na een jaar of vijf hield die overlast vrij abrupt op. Zo zou dat met de eikenprocessierups ook kunnen gaan. De natuur beweegt in golven. Op een gegeven moment is het aantal rupsen aantrekkelijk voor de ontwikkeling van schimmels, parasieten en andere natuurlijke vijanden en lost het probleem zich op die manier op.’

Bas van der Velden

Een openbare aanbesteding is niet altijd het antwoord. Een keuze voor een aannemer gebaseerd op kwaliteit van het werk en vertrouwen in het bedrijf mag ook!

Jules Sondeijker

Samen sterk! Elkaar als beheerders van de OR opzoeken en kennis over dragen bepaalt succes. Natuurlijke vijand moet terug rondom de eiken.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4548